

Commissie auteursrecht

**Advies over het voorgenomen initiatiefwetsvoorstel naburig recht deepfakes van
personen van het kamerlid Dral**

Inhoudsopgave

I. Inleiding.....	3
II. Kern van de problematiek.....	3
III. Naburig recht als reguleringsinstrument.....	5
III.1. Naburig recht als instrument ter bescherming van privacybelangen	5
III.2. Naburig recht als instrument ter bescherming van exploitatiebelangen.....	8
IV. Verenigbaarheid met het Unierecht	10
IV.1. Verenigbaarheid met de Algemene Verordening Gegevensbescherming.....	10
IV.2. Verenigbaarheid met het auteurs- en nabuurrechtelijke acquis unitaire	11
IV.3. De AI-verordening en de Digitale Dienstenverordening	11
V. Conclusie en aanbevelingen.....	12

I. Inleiding

De Commissie auteursrecht ("Commissie") is een bij wet ingesteld adviescollege dat de regering adviseert op het terrein van het auteursrecht en de naburige rechten. De Commissie bestaat uit de volgende personen: prof. mr. M.M.M. van Eechoud (voorzitter), prof. mr. P.H. Blok, prof. mr. S.J. van Gompel, mr. M.E. Kingma, mr. H.M.H. Speyart, mr. T.H. Tanja-van den Broek, mr. D. Verhulst en prof. mr. D.J.G. Visser. De secretarissen van de Commissie zijn mr. P. Teunissen (verslaglegging) en mr. C.B. van der Net (Justitie en Veiligheid).

Het voormalig kamerlid Dral heeft de Commissie informeel verzocht te adviseren over het Voorstel van wet houdende wijziging van de Wet op de naburige rechten in verband met de invoering van een naburig recht met betrekking tot *deepfakes* van personen (Wet naburig recht deepfakes van personen; 'het wetsvoorstel'), waarvan zij initiatiefnemer is, op basis van het tekstvoorstel met bijbehorende concept memorie van toelichting waarover is geconsulteerd in de periode 30 oktober 2025 tot en met 31 december 2025.

De Commissie heeft beraadslaagd over dit verzoek in haar vergaderingen van 14 januari en 4 februari 2026. Voorafgaand aan de beraadslaging heeft de Commissie geïnventariseerd of er leden zijn die zich, om elke schijn van belangenverstrengeling te vermijden, hebben willen excuseren. Omdat prof. mr. D.J.G. Visser als wetenschappelijke adviseur van het kamerlid Dral bij de totstandkoming van het wetsvoorstel betrokken was, heeft hij zich onthouden van deelname aan de besluitvorming.

Hoewel de Commissie benadrukt dat *deepfakes* een reëel en maatschappelijk urgent probleem vormen, rekent zij het niet tot haar taakstelling om te adviseren over de wenselijkheid van regelgevend optreden op dit vlak. Het onderhavige advies beperkt zich daarom tot de belangrijkste juridische vraagstukken, te weten: (i) de kern van de problematiek die het voorstel beoogt te adresseren, (ii) de vraag of een naburig recht een passend instrument is om deze problematiek te adresseren en (iii) de verenigbaarheid van het voorstel met het Unierecht. Omdat het gaat om een advies op hoofdlijnen, worden de individueel voorgestelde bepalingen niet nader besproken.

II. Kern van de problematiek

Het wetsvoorstel beoogt natuurlijke personen zeggenschap te geven over het gebruik van hun stem en beeltenis in gevallen waarin met behulp van artificiële intelligentie *deepfakes*

daarvan worden gemaakt zonder dat zij hiervoor toestemming hebben gegeven. Het kan daarbij zowel gaan om levende als om overleden personen.¹

Deepfakes kunnen verschillende vormen aannemen. Het kan gaan om gemanipuleerde video's, maar ook om synthetisch gegenereerde audiofragmenten (*voice clones*) of bewerkte afbeeldingen. Er zijn legitieme en maatschappelijk waardevolle toepassingen. *Deepfakes* worden bijvoorbeeld gebruikt in films, *games* en parodieën. Daarnaast kan de onderliggende technologie de basis vormen voor innovatieve toepassingen in de gezondheidszorg en het onderwijs. Uit onderzoek blijkt evenwel ook een aanzienlijk aantal negatieve toepassingen. Zo betreft het overgrote deel van de huidige *deepfakes* pornografisch materiaal gemaakt zonder toestemming van de afgebeelde persoon.² Daarnaast worden *deepfakes* in toenemende mate ingezet voor desinformatie en fraude.³

De initiatiefnemer wijst in de concept memorie van toelichting op het belang van snelle handhaving en adequaat toezicht bij de aanpak van *deepfakes*. Daarnaast wordt gewezen op het feit dat *deepfakes* steeds vaker commercieel worden ingezet en daarmee nieuwe exploitatiemogelijkheden bieden voor uitvoerend kunstenaars in de *entertainment*industrie, zoals acteurs en artiesten. In de toelichting wordt benadrukt dat het van belang is dat deze personen zeggenschap houden over het gebruik van hun stem of beeltenis en een billijke vergoeding ontvangen.⁴ De initiatiefnemer stelt dat de huidige bescherming onder het Nederlandse en Europese recht onvoldoende duidelijk, samenhangend en kenbaar is voor burgers. Het wetsvoorstel beoogt bij te dragen aan het creëren van rechtszekerheid en handvatten te bieden voor rechters voor de beoordeling van geschillen waarin de geoorlooftheid van het gebruik van *deepfakes* zonder toestemming van de betrokken persoon ter discussie staat.

¹ Zie artikel I VvW: “deepfake van een persoon: een door artificiële intelligentie gegenereerd of gemanipuleerd beeld-, audio- of videomateriaal dat een gelijkenis vertoont met een bestaand of overleden natuurlijk persoon en door een persoon ten onrechte voor authentiek of waarheidsgetrouw kan worden aangezien.”

² Zie M. Negreiro, *Children and deepfakes* (Briefing PE 775.855) Brussel: European Parliamentary Research Service, juli 2025 en daar aangehaalde studies (via [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2025/775855/EPRS_BRI\(2025\)775855_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2025/775855/EPRS_BRI(2025)775855_EN.pdf)); Europol, *Facing reality? Law enforcement and the challenge of deepfakes, an observatory report from the Europol Innovation Lab*, Luxemburg: Publications Office of the European Union 2022 (via https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/Europol_Innovation_Lab_Facing_Reality_Law_Enforcement_And_The_Challenge_Of_Deepfakes.pdf).

³ B. van der Sloot, Y. Wagensveld & B.-J. Koops, *Deepfakes. De juridische uitdagingen van een synthetische samenleving* (WODC-rapport; Nr. 3137), Den Haag: Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum 2021, p. 33-40.

⁴ MvT VvW, p. 1.

Het wetsvoorstel geeft aan dit voornemen invulling door de introductie van een naburig recht. Hierdoor krijgt iedere artiest en ieder ander natuurlijk persoon, alsmede diens nabestaanden, het recht om het vervaardigen, gebruiken en verspreiden van *deepfakes* van hun stem of uiterlijk te verbieden of toe te staan. De beperkingen uit art. 10 van de Wet op de naburige rechten zijn van overeenkomstige toepassing. Gebruik van *deepfakes* voor satire is toegestaan, mits aan de in art. 50 van de AI-verordening opgenomen transparantieplicht wordt voldaan. In het wetsvoorstel is het naburig recht beperkt overdraagbaar gemaakt, met een specifieke uitzondering voor met toestemming vervaardigde *deepfakes* die onderdeel uitmaken van een filmwerk of fonogram. Voorts is het auteurscontractenrecht van hoofdstuk Ia van de Auteurswet van overeenkomstige toepassing verklaard, waardoor de betrokken natuurlijke persoon recht heeft op een billijke vergoeding voor de exploitatie van zijn of haar *deepfake*. Het recht kan tot zeventig jaar na overlijden van de betrokkene worden uitgeoefend door nabestaanden of een bij testament aangewezenen.⁵

III. Naburig recht als reguleringsinstrument

Het wetsvoorstel heeft een tweeledige doelstelling: enerzijds beoogt het burgers te beschermen tegen *deepfakes* die inbreuk maken op hun persoonlijke levenssfeer of hun reputatie, terwijl het anderzijds juist beoogt de exploitatie van die stem of beeltenis met behulp van *deepfake*-technologie te faciliteren. De toepasselijke juridische kaders en de motieven voor bescherming verschillen afhankelijk van het nagestreefde doel. Daarom bespreekt de Commissie voor ieder doel afzonderlijk in hoeverre een naburig recht, mede in het licht van reeds bestaande juridische instrumenten, een passend middel is om het gestelde doel te bereiken.

III.1. Naburig recht als instrument ter bescherming van privacybelangen

Zoals in de toelichting bij het wetsvoorstel wordt erkend, kan tegen het gebruik van *deepfakes* reeds worden opgetreden op grond van onder meer het gegevensbeschermingsrecht, zoals voor Nederland neergelegd in de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) en de Uitvoeringswet AVG (UAVG).⁶ *Deepfakes* en *voice clones* die herleidbaar zijn tot een natuurlijke persoon gelden als persoonsgegevens in de zin van artikel 4, aanhef en onder 1, AVG. Zij kunnen bovendien worden gekwalificeerd als ‘bijzondere persoonsgegevens’, indien

⁵ MvT VvW, p. 1-2.

⁶ De AI-verordening (EU 2024/1689) bevat daarnaast een transparantieplicht voor *deepfakes*. De verordening reguleert echter niet de toelaatbaarheid van het gebruik van *deepfakes*.

daaruit bijvoorbeeld ras of etnische afkomst, politieke opvattingen, religieuze overtuigingen of medische kenmerken blijken, alsmede gegevens over iemands seksuele gedrag of gerichtheid.⁷ Voor bijzondere persoonsgegevens geldt een zwaarder beschermingsregime, onder meer wat betreft het toestemmingsvereiste.

Zowel de vervaardiging als de verspreiding van een *deepfake* kan in de regel worden aangemerkt als een verwerking van persoonsgegevens (artikel 4, aanhef en onder 2 AVG).⁸ Voor de verwerking is een rechtmatige grondslag vereist. De betrokkene kan zich bij het ontbreken van een rechtmatige grondslag tegen het maken en verspreiden van *deepfakes* verzetten.⁹ Ook zal de betrokkene in veel gevallen een geslaagd beroep kunnen doen op zijn recht op gegevenswissing¹⁰, om zo de *deepfake* te (laten) verwijderen.¹¹ Van belang is in dit verband dat, zoals gezegd, het merendeel van de *deepfakes* pornografisch of anderszins seksueel van aard is. Tegen die achtergrond ligt het voor de hand om bescherming te verwezenlijken via het privacy- en gegevensbeschermingsrecht en het strafrecht.

De AVG heeft betrekking op persoonsgegevens van levende personen, tenzij een lidstaat anders bepaalt. In Nederland is geen gebruik gemaakt van de mogelijkheid om regels vast te stellen inzake de verwerking van persoonsgegevens van overleden personen.¹² Bijgevolg biedt het gegevensbeschermingsrecht in beginsel geen bescherming tegen *deepfakes* van overleden personen.¹³ Denkbaar is dat nabestaanden in bepaalde gevallen bescherming kunnen ontlenen aan art. 8 EVRM als onzorgvuldig wordt omgegaan met persoonsgegevens van de overledene.¹⁴

Nabestaanden kunnen daarnaast terugvallen op het portretrecht. Art. 21 Auteurswet bepaalt dat, indien een portret is vervaardigd zonder daartoe strekkende opdracht, openbaarmaking daarvan niet is toegestaan voor zover de geportretteerde of, na zijn overlijden, zijn nabestaanden een redelijk belang hebben om zich tegen openbaarmaking te verzetten.¹⁵

⁷ Zie ook HR 13 maart 2026 ECLI:NL:HR:2026:392 (*Aanvraagster/International Card Services*), r.o. 3.8.4-3.8.5.

⁸ Van der Sloot, Wagenveld & Koops (n 3), p. 69-72.

⁹ Zie echter ook art. 43 UAVG, waarin een uitzondering is neergelegd voor verwerkingen voor journalistieke doeleinden en ten behoeve van academische, artistieke of literaire uitdrukkingvormen.

¹⁰ Artikel 27 AVG.

¹¹ De Autoriteit Persoonsgegevens wijst erop dat het bij *deepfakes* gaat om een vorm van nepbeelden, die kunnen worden gezien als onjuiste persoonsgegevens, waardoor de maker verplicht zal zijn de *deepfake* te verwijderen; zie <https://www.autoriteitpersoonsgegevens.nl/themas/internet-slimme-apparaten/beeldmateriaal/deepfakes>

¹² Ov. 27 AVG.

¹³ A. Berlee, 'Persoonsgegevensbescherming na overlijden', *WPNR* 2025/7485.

¹⁴ Vgl. EHRM 14 mei 2008, nr. 55525/00 (*Hadri-Vionnet/Zwitserland*), § 51, EHRM 18 augustus 2008, nr. 58148/00 (*Éditions Plon/Frankrijk*) en EHRM 21 februari 2014, nr. 16882/03 (*Putistin/Oekraïne*), § 33.

¹⁵ Onder 'nabestaanden' worden ingevolge artikel 25a Auteurswet de ouders, de echtgenoot of de geregistreerde partner en de kinderen verstaan.

Het portretbegrip bestrijkt iedere afbeelding, op welke wijze ook vervaardigd, van een persoon die in deze afbeelding kan worden herkend. Onder dit begrip kan ook een afbeelding van een *lookalike* vallen. Vereist is in dit geval niet alleen dat de betreffende natuurlijke persoon in de afbeelding van de lookalike kan worden herkend, maar ook dat de mogelijkheid tot herkenning door bijkomende omstandigheden is vergroot, zoals door de wijze van presentatie van de lookalike (bijvoorbeeld door gebruik van grime en kleding), door hetgeen de afbeelding overigens toont of door de context waarin de afbeelding is openbaar gemaakt.¹⁶ Onder het begrip ‘portret’ valt dus ook de *deepfake* afbeelding van een persoon.

Het gebruik van een portret kan worden verboden als de geportretteerde of diens nabestaande een ‘redelijk belang’ heeft om zich te verzetten tegen openbaarmaking ervan. Dat belang kan gelegen zijn in bescherming van *privacy* of reputatie maar ook economisch zijn (‘verzilverbare populariteit’).¹⁷ Aangezien *deepfakes* veelal zonder toestemming zijn gemaakt en door hun aard (pornografisch, misleidend, etc.) de *privacy* of eer en goede naam aantasten, zullen nabestaanden in de regel kunnen optreden tegen het gebruik van een *deepfake* van een overleden persoon. Dat is onder omstandigheden anders voor met name publieke personen, bijvoorbeeld in het geval de *deepfake* aan te merken is als politieke satire. In een dergelijk geval kan de vrijheid van meningsuiting zwaarder wegen dan het (*privacy*)belang van de geportretteerde of diens nabestaanden.

Het portretrecht ziet op een *afbeelding* van een persoon. Een stemopname of *voice clone* valt mogelijk buiten het bereik van artikel 21 Auteurswet.¹⁸ De spaarzame lagere rechtspraak lijkt erop te wijzen dat zulks het geval is.¹⁹ Vanuit het oogpunt van *privacy*bescherming lijkt er behoefte te bestaan om te kunnen optreden tegen het ongewenste gebruik van een stem of *voice clone*. De Commissie is van mening dat het de voorkeur verdient om dergelijke bescherming te realiseren binnen de kaders van bestaande regelgeving op het gebied van *privacy*- en gegevensbescherming of door een aanpassing van het portretrecht.²⁰ Deze oplossingsrichting wordt ook genoemd in het in 2021 gepubliceerde onderzoek dat is verricht in opdracht van het

¹⁶ HR 22 april 2022, ECLI:NL:HR:2022:621, r.o. 3.2.1-3.2.2 (*Picnic/Verstappen*).

¹⁷ HR 14 juni 2013, ECLI:NL:HR:2013:CA2788, r.o. 3.6.2 (*Cruiff/Tirion*).

¹⁸ Zie Spoor, Verkade & Visser 2025, § 6.2; E. Valk, ‘Rechtsbeschermingsmogelijkheden van het stemgeluid onder Nederlands portretrecht in de context van audio deepfakes’, *AA* 2023/0627, p. 631-632.

¹⁹ Zie o.m. Rb. Midden-Nederland 9 januari 2020, ECLI:NL:RBMNE:2020:24 (*Eiser/Ali B*); Rb. Amsterdam 18 januari 2012, HA ZA 11-1621 (*Beck/TomTom*).

²⁰ E. Valk, ‘Rechtsbeschermingsmogelijkheden van het stemgeluid onder Nederlands portretrecht in de context van audio deepfakes’, *AA* 2023/0627, p. 633: “Dat met het woord ‘portret’ een afbeelding wordt verondersteld, is begrijpelijk. Daarom zou een aanpassing van de benaming in dit artikel van ‘portret’ naar ‘waarneembaar persoonskenmerk’ beter de lading dekken, wanneer ook het stemgeluid eronder komt te vallen.”

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.²¹ Overigens biedt het commune onrechtmatigedaadsrecht (art. 6:162 BW) eveneens handvatten. Voor zover de bestaande regelgeving van de AVG en het portretrecht ontoereikend zou zijn, kan dus worden teruggevallen op die algemene norm.

Vanuit het oogpunt van *privacy*bescherming is er geen aanleiding om bescherming te realiseren via een exploitatierecht dat kan worden overgedragen of waartegen toestemming kan worden verleend. Daarbij wijst de Commissie erop dat op Unieniveau al regels bestaan over (de herkenbaarheid van) deepfakes.²² Ook kan in de toekomst nadere regelgeving inzake *deepfakes* worden ontwikkeld.²³ Een nationale regeling zal dan waarschijnlijk aanpassing behoeven.

III.2. Naburig recht als instrument ter bescherming van exploitatiebelangen

De mogelijkheid om *deepfakes* commercieel te exploiteren, is met name van belang voor uitvoerend kunstenaars en andere personen met verzilverbare populariteit. Hun populariteit stelt hen in staat om persoonskenmerken, zoals hun beeltenis of stem, economisch te benutten ('monetiseren'). Vanuit dogmatisch oogpunt is de keuze voor een naburig recht voor elke persoon echter onbevredigend. Het hebben van een bepaald uiterlijk of stem is immers op zichzelf genomen geen prestatie, terwijl het intellectueel eigendomsrecht, in het bijzonder de naburige rechten, beogen via exclusieve rechten bepaalde investeringen met betrekking tot werken te beschermen. Het ligt naar het oordeel van de Commissie ook niet voor de hand om de belangen van personen met verzilverbare populariteit te adresseren via een naburig recht, dat in de systematiek van het vermogensrecht niet gericht is op bescherming van persoonskenmerken als zodanig.

²¹ M.M.M. van Eechoud e.a., *Data na de dood - juridische aspecten van digitale nalatenschappen* Onderzoek in opdracht van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, April 2021 ([pdf](#)), par. 3.8.2.

²² Artikel 50 lid 2 AI-verordening verplicht aanbieders van (GP)AI-systemen om (o.a.) deepfakes te markeren (vgl. ook overweging 33 van de considerans van de AI-verordening). Artikel 50 lid 4 AI-verordening verplicht gebruiksverantwoordelijken van AI-systemen om deepfakes te labelen, De *AI Office* heeft de verplichting nader uitgewerkt in de tweede versie van de *Draft Code of Practice on the Transparency of AI generated content* en voorbeelden van een "*AI icon*" ontwikkeld (p. 36). Aanbieder van zeer grote *online* platforms en zoekmachines zijn verder op basis van artikel 35 lid 1 sub *k* Digitale Dienstenverordening verplicht om risicobeperkende maatregelen te nemen, waaronder – kort gezegd - het markeren deepfakes en het bieden van een functionaliteit waarmee gebruikers van hun dienst kenbaar kunnen maken dat bepaalde content een *deepfake* is.

²³ Op 8 april 2026 stemde het Europees Parlement voor aanpassing van de AI-verordening, waaronder het opnemen van een nieuw verbod op zogeheten "*nudifier AI-systemen*".

Zoals ook in de toelichting bij het voorstel wordt erkend, biedt het huidige recht personen reeds verschillende mogelijkheden om tegen ongewenste commerciële exploitatie door anderen op te treden. Zo kan in veel gevallen een beroep worden gedaan op het portretrecht. Een redelijk belang kan namelijk ook een commercieel belang inhouden; dit is met name het geval bij personen met verzilverbare populariteit.²⁴ Of sprake is van een redelijk belang is afhankelijk van de concrete omstandigheden van het geval. De aanwezigheid van een dergelijk belang laat zich daarom niet in algemene zin vaststellen.²⁵ Zoals besproken is het echter de vraag of het portretrecht ook de mogelijkheid biedt om op te treden tegen commercieel gebruik van een stem of *voice clone*.

Zoals besproken, kunnen voor het bovengenoemde probleem twee oplossingen worden onderscheiden. Enerzijds kan het portretbegrip worden uitgebreid tot persoonskenmerken in het algemeen. Anderzijds kan, zoals in het voorstel is gedaan, een zelfstandig exclusief vermogensrecht op dergelijke persoonskenmerken worden gecreëerd.²⁶ Hoewel een dergelijk recht in theorie zou kunnen bijdragen aan de bescherming en exploitatie van de economische waarde van persoonskenmerken, beschouwt de Commissie dit in de context van *deepfakes* om voornoemde reden niet als een passende oplossing, ook gelet op de opmerkingen over het Unierecht hieronder.

Voorts plaatst de Commissie kanttekeningen bij de wijze waarop in het huidige voorstel uitwerking is gegeven aan het naburige recht. In de eerste plaats betwijfelt zij of een naburig recht een passend instrument is om de exploitatiebelangen van voornoemde personen te dienen. In het wetsvoorstel wordt immers geen bescherming verleend voor een bepaalde prestatie, maar voor een *deepfake* als zodanig. De Commissie is bovendien van mening dat er naar huidig recht alternatieven denkbaar zijn voor een naburig recht, bijvoorbeeld in de vorm van contractuele afspraken over het gebruik van stem of beeltenis, voor zover zulk gebruik anders op grond van het portretrecht of de onrechtmatige daad kan worden verboden.

In de tweede plaats merkt de Commissie op dat het voorgestelde naburige recht niet alleen toevalt aan personen met verzilverbare populariteit, maar aan natuurlijke personen in het algemeen. Het is de Commissie niet duidelijk waarom voor onbekende personen een subjectief

²⁴ HR 19 januari 1979, NJ 1979/383 (*'t Schaep met de vijf pooten*).

²⁵ Bij de belangenafweging kan onder meer de vraag of een redelijke vergoeding is aangeboden een rol spelen; zie HR 14 juni 2013, ECLI:NL:2013:CA2788, r.o. 3.6.2–3.6.3 (*Cruiff/Tirion*).

²⁶ A.J. Trouborst, C.J.S. Vrendenburg & D.J.G. Visser, 'Nep echt onder het naburig recht', *NJB* 2020/93, p. 107; J.C.S. Pinckaers, *From privacy toward a new intellectual property right in persona* (diss. Amsterdam UvA), Deventer 1996.

exploitatie recht met betrekking tot persoonskenmerken in het leven geroepen zou moeten worden.

IV. Verenigbaarheid met het Unierecht

Deepfakes manifesteren zich in overwegende mate *online* en daarmee grensoverschrijdend. Regulering heeft derhalve onvermijdelijk een Unierechtelijke dimensie. Dit roept de vraag op of de wetgever, door de introductie van een naburig recht, het Unierechtelijk kader niet doorkruist. Relevant zijn in dit kader onder meer de AVG en het auteurs- en naburrechtelijke *acquis unitaire*.

IV.1. Verenigbaarheid met de Algemene Verordening Gegevensbescherming

Zoals hiervoor al opgemerkt, zal het maken of gebruiken van een deepfake in veel gevallen een verwerking van persoonsgegevens opleveren waarop de AVG van toepassing is. Dat roept de vraag op of het wetsvoorstel verenigbaar is met de AVG.

Die verenigbaarheid moet worden betwijfeld omdat het wetsvoorstel – net als de AVG – mede ten doel heeft privacyrechten te beschermen. Dat het wetsvoorstel die bescherming niet uitdrukkelijk heeft vormgegeven als regels voor de verwerking van een specifieke categorie persoonsgegevens maar als naburig recht, lijkt onvoldoende om het risico op een botsing met de AVG te weg te nemen.

Binnen het toepassingsbereik van de AVG mogen lidstaten alleen aanvullende regels stellen voor zover de verordening daarvoor uitdrukkelijk ruimte laat. De AVG lijkt echter geen basis te bieden voor de aanvullende nationale regeling die het wetsvoorstel beoogt, omdat het wetsvoorstel niet beoogt om specifieke regels te stellen voor de verwerking van persoonsgegevens op grond van een publieke taak of wettelijke plicht (art. 6 leden 2 en 3 AVG), de verwerking van bijzondere gegevens (art. 9 AVG) of de balans met de uitingsvrijheid (art. 85 lid 2 AVG). Wel biedt de AVG ruimte voor een aanvullende nationale bescherming voor overledenen, maar daartoe is het wetsvoorstel niet beperkt.

Bovendien lijkt het wetsvoorstel op sommige punten minder bescherming te bieden dan de AVG. Zo vereist de AVG dat toestemming voor de verwerking van persoonsgegevens specifiek, geïnformeerd en ondubbelzinnig moet worden gegeven en bovendien te allen tijde kan worden ingetrokken.²⁷ Het wetsvoorstel noemt niet dezelfde eisen. Dit roept de vraag op of

²⁷ Zie European Data Protection Board, *Richt snoeren 05/2020 inzake toestemming overeenkomstig Verordening 2016/679*.

in alle gevallen daadwerkelijk wordt voldaan aan de strikte vereisten die in de AVG zijn gesteld aan toestemming voor de verwerking van persoonsgegevens. De AVG heeft als verordening directe werking en het wetsvoorstel kan daaraan geen afbreuk doen.

IV.2. Verenigbaarheid met het auteurs- en nabuurrechtelijke acquis unitaire

Een ander vraagstuk is of de introductie van een nieuw naburig recht spanningen kan opleveren met het geharmoniseerde Unierechtelijke kader op het gebied van auteursrecht en naburige rechten. Een nieuw naburig recht moet duidelijk worden gedefinieerd om te voorkomen dat overlap ontstaat tussen nationale regelgeving op het gebied van *deepfakes* en regelgeving op Unierechtelijk niveau met betrekking tot de reproductie en verspreiding van uitvoeringen. Omdat het niet gaat om een naburig recht in de zin van de bestaande Unierechtelijke richtlijnen, ziet de Commissie in beginsel ruimte voor nationale regelgeving. Dit neemt evenwel niet weg dat een dergelijk nationaal recht geen afbreuk mag doen aan de inhoud en goede werking van bestaande geharmoniseerde regimes.

Dat er op dit punt grond voor twijfel bestaat, blijkt uit de reactie van de Europese Commissie (EC) op het recente voorstel van de Deense wetgever om een recht te creëren voor natuurlijke personen om zich te verzetten tegen *deepfakes*. In het kader van de zogeheten TRIS-procedure stelt de EC zich op het standpunt dat het in strijd is met het Unierecht om een bescherming te verlenen aan *deepfakes* die resulteert in een langere bescherming voor digitale imitaties dan voor de uitvoering zelf. Ook zou een dergelijke regeling naar het oordeel van de EC het aansprakelijkheidsregime voor platforms, zoals neergelegd in artikel 17 van de DSM-richtlijn, te buiten gaan. De regeling zou namelijk aanvullende verplichtingen in het leven roepen voor aanbieders van onlinediensten voor het delen van *content*, met als gevolg dat in verschillende lidstaten uiteenlopende verplichtingen zouden gaan gelden voor platforms.²⁸

Tegen deze achtergrond acht de Commissie het onverstandig om nu een eigen nationaal regime in te voeren voor een problematiek die zich in alle lidstaten voordoet en die in belangrijke mate grensoverschrijdend van aard is.

IV.3. De AI-verordening en de Digitale Dienstenverordening

In de voornoemde TRIS-notificatie neemt de EC tevens het standpunt in dat het Deense wetsvoorstel inzake *deepfakes* mogelijk in strijd is met de transparantieplichting uit de AI-

²⁸ Notification 2025/0654/DK Act amending the Copyright Act (Introduction of performance protection and protection against digitally generated imitations, etc.) Issue of comments pursuant to Article 5(2) of Directive (EU) 2015/1535 of 9 September 2015, C (2026) 756 final.

verordening. Dat oordeel berust hoofdzakelijk op het feit dat het Deense voorstel een eigen definitie geeft aan het begrip ‘*deepfake*’. Nu in het onderhavige wetsvoorstel is aangesloten bij de definitie uit de AI-verordening, ziet de Commissie op dit punt geen aanleiding tot zorgen over eventuele onverenigbaarheid met die verordening. Dit laat onverlet dat de AI-verordening en de Digitale Dienstenverordening voorzien in transparantieplichtingen voor aanbieders en gebruiksverantwoordelijken van AI-systemen, zeer grote onlineplatforms (*very large online platforms*; ‘VLOPs’) en zeer grote onlinezoekmachines (*very large online search engines*; ‘VLOSEs’). De Commissie acht het voorstelbaar dat lidstaten niet mogen voorzien in aanvullende nationale verplichtingen voor deze actoren.

V. Conclusie en aanbevelingen

Op grond van het voorgaande adviseert de Commissie als volgt.

De Commissie adviseert dat het van belang is te verduidelijken dat het wetsvoorstel twee onderscheiden doelstellingen nastreeft: enerzijds het bieden van bescherming tegen ongewenst gebruik van *deepfakes* waardoor de persoonlijke levenssfeer en reputatie van natuurlijke personen kunnen worden geschaad en anderzijds het faciliteren van de commerciële exploitatie van stem en beeltenis met behulp van *deepfake*-technologie.

De Commissie adviseert om af te zien van het introduceren van een nieuw naburig recht, aangezien dit geen passend instrument is om bescherming van stem en beeltenis tegen *deepfakes* te realiseren. Een intellectueel eigendomsrecht is niet geëigend om misbruik van persoonskenmerken in een context van pornografie, fraude en misleiding te bestrijden. Het voorstel dient beter te motiveren waarom niet kan worden volstaan met aanpassing van bestaande regelingen op het terrein van privacy- en gegevensbescherming, in het bijzonder gelet op de mogelijkheden die de AVG laat aan lidstaten om bescherming uit te breiden tot na de dood van de betrokkene. Ook zou het portretrecht kunnen worden uitgebreid zodat het naast de afbeelding ook uitdrukkelijk de stem van personen beschermt.

Los van de vraag of een naburig recht een effectief middel is, brengt het voorstel ook het risico mee van conflicten met het Unierecht, in het bijzonder het gegevensbeschermingsrecht. Zo kunnen spanningen ontstaan tussen het voorgestelde naburige recht en de vereisten die de AVG stelt aan gegevensverwerking. Daarnaast blijkt uit de recente TRIS-kennisgeving van de Europese Commissie dat nationale regelingen die een afzonderlijk recht tegen *deepfakes* introduceren vragen kunnen oproepen over de verenigbaarheid met het geharmoniseerde kader op het gebied van het auteursrecht en de naburige rechten.

=